

OŚRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTEKÓW W WARSZAWIE

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V X Y Z

Nr 2517 PODLASKIE

1. Obiekt

293

ZESPÓŁ FOLWARCZNY GRÓDEK

2. Czas powstania

XIX/XX w.

3. Miejscowość

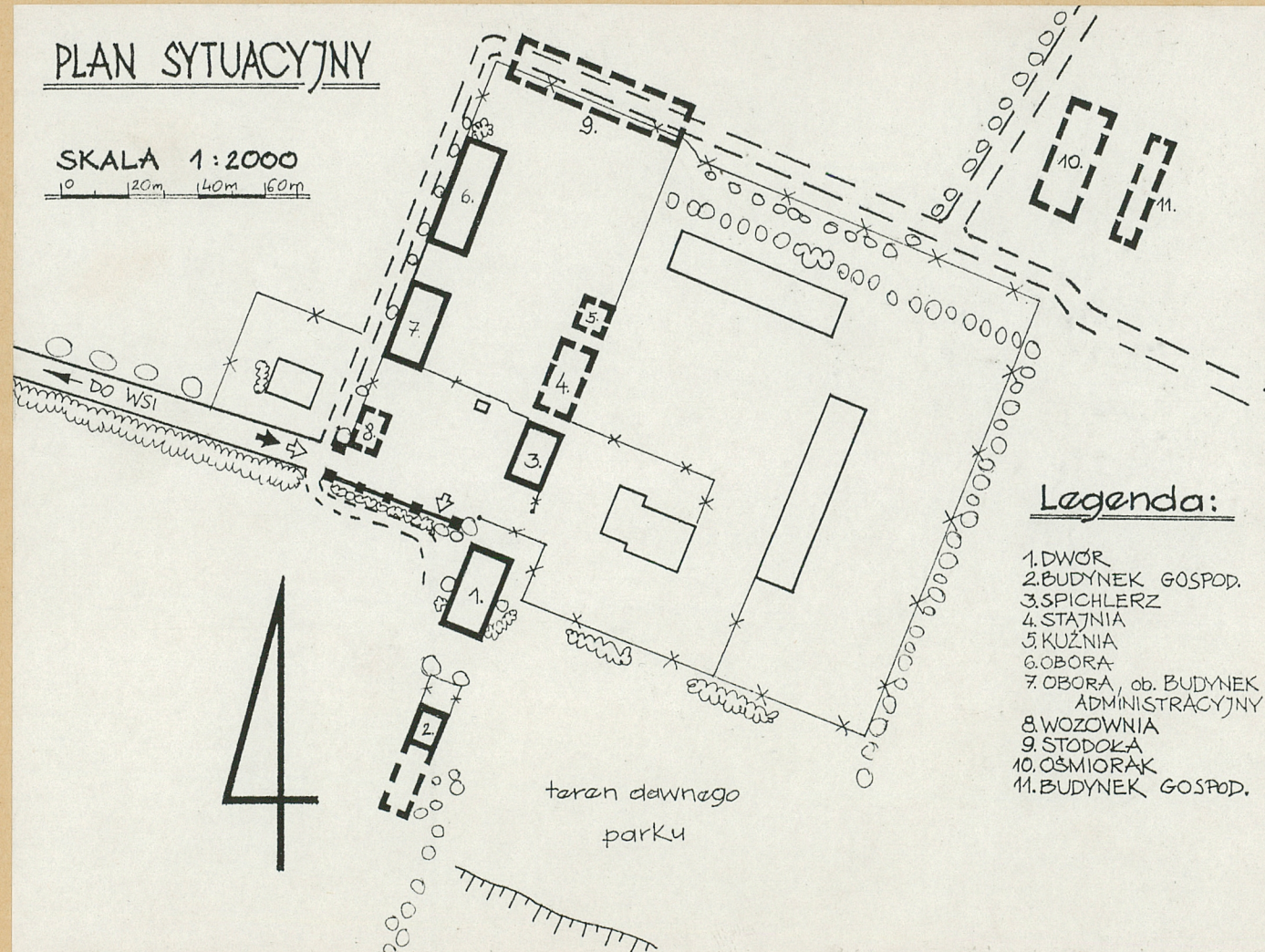
GRÓDEK

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

PLAN SYTUACYJNY

SKALA 1:2000

10 20m 40m 60m

Legenda:

1. DWÓR
2. BUDYNEK GOSPOD.
3. SPICHLERZ
4. STAJNIA
5. KUŹNIA
6. OBORA
7. OBORA, ob. BUDYNEK ADMINISTRACYJNY
8. WOZOWNIA
9. STODOKA
10. OŚMIORAK
11. BUDYNEK GOSPOD.

4. Adres

Gródek - Kolonia
18 - 217 KUCZYN

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo łomżyńskie

gmina pow. WYSOKIE MAZ. Klukowo

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Gródek

7. Przynależność administracyjna

przed 1 VI 1975

województwo białostockie

powiat Wysokie Mazowieckie

8. Właściciel i jego adres

dwór: Agencja Własności
Rolnej Skarbu Państwa

9. Użytkownik i jego adres

j.w.

10. Rejestr zabytków

dwór: A32/ 19XI1966 r.

zespół: A284 data 26III1987 r.

12. Zespół folwarczny w Gródku. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

dku od momentu powstania aż do końca XIX wieku, był częścią dóbr Klukowo i Kuczyn. W początkach XVII w. właścicielem majątku był Walenty Kuczyński herbu Słepowron. Po jego śmierci wielkim majątkiem, którego częścią był Gródek zarządzał syn Wiktoryn. W XVIII w. Kuczyńscy posiadali rozległe dobra na Podlasiu; Korczew, majątki Woźniki, Kuczyn, Gródek, kilka wiosek w parafii Pietkowskiej oraz dwór w Drohiczynie. Na przełomie XVII/XVIII w. dobra podzielone zostały na trzy części, właścicielem Gródka, Klukowa i Kuczyna został Antoni Kuczyński, który szybko dobra te sprzedał Józefowi Starzeńskiemu.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje).

Dawny majątek ziemski w Gródku, położony jest na Mazowszu, oddalony około 60 km na południowy-wschód od Łomży, a o około 6 km na północ od Ciechanowca. Wieś Gródek położona jest 2 km na północ od Kuczyna, a założenie dworsko-folwarczne usytuowano poza wsią. Teren, na którym położony jest zespół, jest lekko pofałdowany, przepływa tu strumień, dopływ rzeki Nurzec, w najbliższej okolicy nie występują obszary leśne. Na zespół folwarczny w Gródku składają się następujące elementy:

1. Dwór z pozostałością dawnego parku.
2. Podwórze gospodarcze.
3. Kolonia mieszkaniowa.

Kompozycja zespołu jest zwarta geometryczna. Dwór położony jest na lekkim wzniesieniu, nieopodal doliny strumienia, ze stopni ganku rozciąga się daleki widok na okolicę. Dwór jest drewniany, kryty dachówką, parterowy, w bardzo złym stanie technicznym. Elewacja frontowa dworu (wzdłużna) zwrócona jest w kierunku północno-zachodnim. Na linii dworu, od strony południowo-zachodniej usytuowany był duży budynek gospodarczy, murowany, z którego pozostał jedynie fragment. Prawdopodobnie mógł to być spichlerz. Park rozciągał się od strony elewacji południowo-zachodniej dworu, w części zachodniej i południowej całego założenia. Niestety niewiadomo nic o istnieniu właściwego założenia parkowego, z alejkami, salonem ogrodowym, być może takowego w Gródku nie było. Istniały na pewno duże kwatery sadu i ogród warzywny, osłonięte szpalerami drzew, sady i warzywniki nie istnieją, pozostały jedynie fragmenty szpalerów drzew na granicach kwater, składające się głównie z lip, jesionów, wierzb i brzoź. Dwór odgradzony jest od podwórza gospodarczego wysokim murem betonowym, w którym pierwotnie była brama na wysokości podjazdu do dworu.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa ok. 5,2 ha	16. Przeznaczenie pierwotne ogólno - rolne	17. Użytkowanie obecne obora - bud. adm. dwór - mieszkalne pozostałe - nieużytkowane
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja W okresie powojennym rozebrano kilka budynków podwórza gospodarczego, kolonię mieszkaniową. Rozbudowano podwórze po stronie północno-wschodniej o dwie bukaciarnie i budynek administracyjno-mieszkalny.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Stan zachowania zespołu dostateczny. - Układ założenia czytelny pomimo niezachowania wielu obiektów, granice pierwotne także czytelne. - Dwór w bardzo złym stanie technicznym, park wycięty, zachowane częściowo szpalery graniczne. - Podwórze gospodarcze częściowo przekształcone, ale oryginalne budynki w dobrym stanie technicznym. - Kolonia mieszkaniowa niazachowana.	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Przeprowadzić kapitalny remont dworu.	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

22. Bibliografia

- Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, pod red. F. Sulimierskiego, T. IV, Warszawa 1883 r., s. 843 - 844.
- Dokumentacja ewidencyjna założenia dworsko-parkowego w Gródku., oprac. E. Korneluk, A. Zawistowski, 1982 r., (mps w PSOZ Łomża).

23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

25. Opracował

tekst mgr Małgorzata Jackiewicz-Garniec, IX'94

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki mgr Małgorzata Jackiewicz-Garniec, IX'94

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. mgr Małgorzata Jackiewicz-Garniec, IX'94

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów MNR Szreniawa

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO!

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

wkładek: 5

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
GRÓDEK	Zespół folwarczny	ciąg dalszy punktu 12 i 13

Według danych z 1827 roku w Gródku było 11 domów i 121 mieszkańców. W 1880 roku dobra Kuczyn Wielki należały do Henryka Starzeńskiego, a składały się z folwarków: Kuczyno, Gródek, Wiktorzyn, wsi: Kuczyn Wielki, Malinowo, Gródek, Kostry. Wielkość ziemi należącej do majątku obejmowała 1863 mórg. Dopiero w ostatniej ćwierci XIX w. dobra kuczyńskie uległy podziałom i w Gródku powstał samodzielny majątek ziemski. Jego właścicielem w 1887 roku był Wincenty Maruszewski. Rodzina Maruszewskich była w posiadaniu Gródka do około 1939 roku. Właśnie z tą rodziną należy wiązać powstanie założenia dworsko-folwarcznego w Gródku, w części dotrwałego do chwili obecnej. Wcześniejsze zabudowania były najprawdopodobniej jedynie gospodarczo-inwentarskie, drewniane, gdyż Gródek jako folwark wchodzący w skład dużych dóbr pełnił zapewne jedynie funkcje zaplecza produkcyjnego. Drewniany dwór i zabudowania gospodarczo-inwentarskie, jak też układ i rozplanowanie założenia pochodzą z końca XIX wieku. W okresie międzywojennym do majątku w Gródku należało 174 ha ziemi. W okresie II wojny światowej, w latach 1940-1945 majątek dzierżawił niejaki [REDAKOWANE] (informacja od obecnego mieszkańca dworu, który przybył tu w 1945 roku). Po wojnie majątek uległ parcelacji. Według spisu z tego czasu liczył 134,5 ha ziemi, w tym 92,1 gruntów ornych, 17,9 ha łąk, 14 ha pastwisk, 3,5 ha pod zabudowaniami i 6 ha innych gruntów. Rozparcelowano 86 ha ziemi, a pozostałe 48,5 ha przeznaczono dla szkoły rolniczej. Na te 48,5 ha ziemi składało się 25 ha ziemi ornej, 15 ha łąk, 5 ha pastwisk i 3,50 ha pod zabudowaniami. Grunty i zabudowania należące do szkoły rolniczej przeszły w posiadanie spółdzielni rolniczej, która specjalizowała się w hodowli bukatów. Po likwidacji spółdzielni majątek wystawiono na sprzedaż. Obecnie na terenie podwórza folwarcznego utworzono prywatne Przedsiębiorstwo Budownictwa Ogólnego, dwór i grunty należą do Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa.

Wkładkę założył: MNR (niezawieszona) Jackiewicz-Garniec, IX 1994

Miejsce przechowywania negatywów: MNR Szreniawa

ciąg dalszy punktu 13

Podwórze gospodarcze założone było na planie regularnego prostokąta, którego oś wzdłużna biegnie w kierunku pn-wsch - pd-zach. Zabudowania ściany południowo-wschodniej usytuowano na linii dworu i towarzyszącego mu budynku gospodarczego. Główny wjazd na podwórze umiejscowiony został w narożu zachodnim, tędy wiodła najkrótsza droga do wsi. Po północnej stronie bramy, w północno-zachodniej ścianie podwórza, usytuowany był budynek wozowni, obecnie nieistniejący. Za wozownią położone są dwie obory, murowane, o ciekawym detalu architektonicznym (karty szczegółowe w PSOZ Łomża). Obecnie oborę usytuowaną bliżej bramy zaadaptowano na budynek administracyjny, a druga na magazyn. Podwórze od strony północnej zamykał duży budynek stodoły, nieistniejący, obecnie przechodzi tędy droga gospodarcza. Ścianę południowo-wschodnią podwórza tworzyły trzy budynki, z których zachował się tylko jeden, położony najbliżej dworu. Jest to spichlerz, murowany, także z ciekawym, podobnym do obór, detalem architektonicznym (karta szczegółowa w PSOZ Łomża). Od strony północnej spichlerza położona była murowana stajnia, a za nią kuźnia. Obydwa budynki rozebrano w okresie powojennym. Wnętrze podwórza współcześnie wyłożono w części płytami betonowymi. W latach osiemdziesiątych podwórze gospodarcze zostało znacznie rozbudowane, nowe budynki wzniesiono od strony północno-wschodniej, wybudowano tu dwie nowoczesne bukaciarnie i budynek administracyjno-mieszkalny.

Kolonia mieszkaniowa dla niedużego folwarku, jakim był Gródek, składała się jedynie z ośmioraka i towarzyszącego mu budynku gospodarczego. Usytuowano je w części północno-wschodniej założenia,

1. Miejscowość

GRODEK

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

ZESPOŁ FOLWARCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

c.d. punktu 13, materiał ilustracyjny

ciąg dalszy punktu 13

w pewnym oddaleniu od podwórza gospodarczego, u zbiegu dwóch dróg gospodarczych. Ośmiorak był budynkiem murowanym, założonym na planie wydłużonego prostokąta, przekrytym dwuspadowo. Obydwa budynki zostały rozebrane w latach osiemdziesiątych.

Zespół folwarczny w Gródku, zachowany jedynie częściowo, miał przejrzysty, bardzo regularny układ, dobre położenie i ciekawą architekturę obiektów. Podwórze gospodarcze z powodu rozebrania czterech budynków, w tym stodoły tworzącej zamknięcie wnętrza od strony północnej, zatraciło swój dawny, zamknięty charakter. Zachowany drewniany dwór, pomimo dużego zaniedbania i częściowego zniszczenia, swymi harmonijnymi proporcjami i ładnym detalem, zasługuje na uwagę, podobnie jak zachowane budynki gospodarcze.

Wkładkę założył: mgr Małgorzata Jackiewicz-Garniec, IX'94
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: MNR Szreniawa

Wzór ODZ 1978 r.

1. Miejscowość

GRÓDEK

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

ZESPÓŁ FOLWARCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

materiał ilustracyjny

5.

6.

7.

Wkładkę założył: mgr. Małgorzata Jackiewicz-Garniec, IX 1994
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: MNR SZRENIAWA

Z-d Poligr. Jan Jasiński W-wa, ul. Wolna 13, tel. 12-43-83

Wzór ODZ 1978 r.

8.

9.

10.

11.

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
GRÓDEK	ZESPÓŁ FOLWARCZNY	materiał ilustracyjny

12.

13.

14.

Wkładkę założył:mgr...Małgorzata Jackiewicz-Garniec, IX 1994
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:MNR SZRENIAWA

Z-d Poligr. Jan Jasiński W-wa, ul. Wolna 13, tel. 12-43-83

15.

16.

17.

18.

1. Miejscowość

GRÓDEK

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

ZESPÓŁ FOLWARCZNY

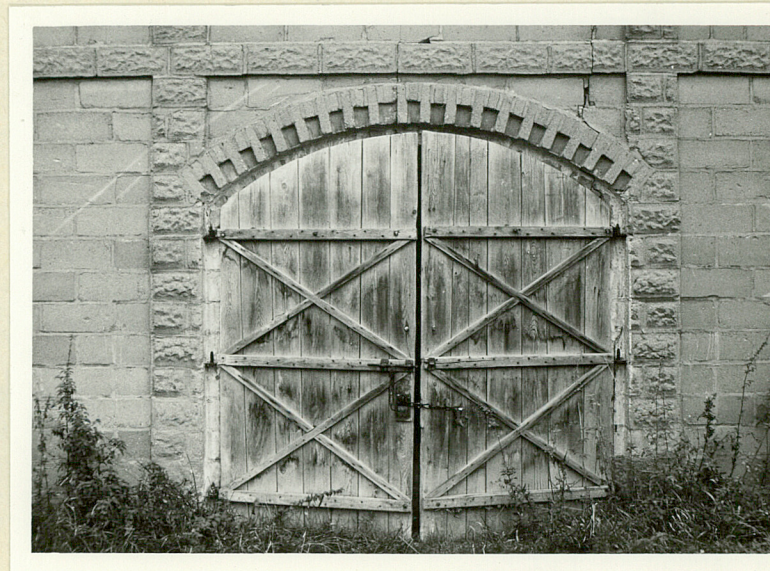
3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

materiał ilustracyjny , spis

19.

20.

Wkładkę założył: mgr Małgorzata Jackiewicz-Garniec, IX 1994
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: MNR SZRENIAWA

1. Plan orientacyjny w skali 1:100 000.
2. Panorama folwarku od strony zachodniej.
3. Główny wjazd do zespołu, widok ogólny założenia od strony zachodniej.
4. Aleja łącząca dawny majątek z wsią, widoczna pozostałość szpaleru świerkowego.
5. Dwór, widok od północnego-zachodu, elewacja frontowa.
6. Dwór, widok od południowego-zachodu.
7. Fragment dawnego ogrodzenia oddzielającego zespół dworsko-parkowy od podwórza gospodarczego.
8. Widok z tarasu dworu w elewacji ogrodowej, na teren dawnego sadu, w głębi szpalery graniczne.
9. Pozostałość po budynku gospodarczym przy dworze.
10. Miejsce w murze ogrodzeniowym, gdzie pierwotnie usytuowana była brama na podwórze gosp.
11. Spichlerz, widok od południowego-zachodu.
12. Spichlerz, widok od północnego-wschodu.
13. Obora, ob. budynek adm., widok od południowego-wschodu.
14. Obora, ob. budynek adm., elewacja szczytowa północna.
15. Obora, ob. budynek adm., widok od północnego-zachodu.
16. Obora, elewacja od strony wnętrza podwórza, pd-wsch.
17. Obora, elewacja północno-zachodnia.
18. Obora, elewacja szczytowa, pd-zach.
19. Obora, elewacja szczytowa pn-wsch.
20. Obora, wrota.